

BILAGA

Sammanfattande beskrivning av kartläggningsmaterialet

Hitta Språket

Hitta Språket är ett obligatoriskt kartläggningsmaterial från Skolverket som används i hela landet sedan 2019 för att kartlägga elevers språkliga medvetenhet. Det ingår i *Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*¹. Resultaten från kartläggningen ska användas framåtsyftande för att utforma undervisningen och tidigt identifiera elever som är i behov av extra anpassningar, särskilt stöd eller behöver utmanas. Kartläggningsmaterialet är inte framtaget för förskolan utan har en tydlig koppling till det obligatoriska bedömningsstödet i grundskolans årskurs ett och bedömningskriterierna i årskurs tre.

Det pågår en revidering av Hitta Språket och bedömningsstödet. En första version av reviderade material publicerades inför läsåret 2025/2026. Revideringen förväntas vara klar och materialet blir obligatoriskt att använda från läsåret 2026/2027. Utifrån kritik mot tidigare material syftar revideringen till att materialen ska bli mer tidseffektiva och nå högre träffsäkerhet för de kunskaper och färdigheter som ska kartläggas.

Kartläggningsmaterialet Hitta Språket

Aktiviteterna i kartläggningsmaterialet syftar i stor utsträckning till att kartlägga kunskaper och färdigheter med betydelse för att knäcka den alfabetiska koden och utveckla god avkodningsförmåga och läsförståelse. Figuren nedan visar hur Hitta Språket är indelat i tre aktiviteter och elva observationspunkter.

AKTIVITET 1 Vi berättar och beskriver	AKTIVITET 2 Vi närmar oss skriftspråket	AKTIVITET 3 Vi urskiljer fonem och sammanljudar bokstavsljud
SPRÅKFÖRSTÅELSE		AVKODNING
Kan delta i samtal om text och bild	Kan dela upp korta meningar i ord	Kan dela upp enkla ord i fonem
Kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om	Kan ange vad det står i vanliga ordbilder	Kan urskilja fonem i ord
Kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	Kan skriva sitt eget namn	Kan koppla samman bokstäver med deras namn och ljud
Kan förstå en enkel instruktion		Kan sammanljuda bokstavsljud

Figur. Schematisk bild av aktiviteter och observationspunkter i det obligatoriska kartläggningsmaterialet Hitta Språket, som förväntas vara klart och bli obligatoriskt att använda från läsåret 2026/2027.

¹ Garantin för tidiga stödinsatser, även kallad ”Läs skriva, räkna garantin, infördes 2019 i skollagen. Den innebär att alla elever tidigt ska få det stöd de behöver för att utveckla sina kunskaper i språk, läsning, skrivning och matematik. Som en del av garantin används kartläggningsmaterialet Hitta Språket och Hitta Matematiken i förskoleklass. Huvudmannen har ansvar för att arbetet genomförs enligt reglerna, och i det av förskoleklassen samt i slutet av lågstadiet ska det göras en uppföljning av de stödinsatser som getts.

Materialet Hitta Språket omfattar också en forskningsöversikt och olika lärarhandledningar.²

Genomförande av kartläggningen Hitta Språket

Kartläggningen Hitta Språket ska genomföras någon gång under höstterminen i förskoleklass, mellan augusti och december. Lärare kan behöva göra vissa anpassningar i samband med kartläggningen exempelvis för elever med annat modersmål än svenska och som ännu inte har kommit så långt i sin andraspråksutveckling.

Aktivitet 1 *Vi berättar och beskriver* och aktivitet 2 *Vi närmar oss skriftspråket* i kartläggningen är utformade för att uppmärksamma om eleven kan befaras att inte uppfylla de kriterier för bedömning av kunskap som senare ska uppfyllas i årskurs 1 och 3. Aktivitet 3 *Vi urskiljer fonem och sammanljudar bokstavsljud* är utformad för att få syn på var eleven befinner sig i att knäcka läskoden. Samtliga observationspunkter i aktivitet 1 och 2 ska genomföras. Så är inte fallet i aktivitet 3, här anger Skolverket att en av observationspunkterna endast genomförs med de elever som visar fonemisk medvetenhet³. Aktivitet 3 handlar om förmågor som elever främst förväntas utveckla genom undervisning under förskoleklassåret. För varje observationspunkt dokumenterar lärare vilka kunskaper eleven har visat och på vilken nivå: låg, mellan eller hög. Läraren kan även kommentera, till exempel vilka anpassningar som gjorts eller vilket stöd som getts.

Analys efter kartläggningen

Lärare i förskoleklass analyserar elevresultaten på både individ- och gruppnivå som grund för den fortsatta undervisningen. Visar resultaten att en elev riskerar att inte uppfylla kommande kriterier i svenska eller svenska som andraspråk ska läraren göra en särskild bedömning tillsammans med personal med specialpedagogisk kompetens. Bedömningen ska dessutom identifiera elever som kommit längre i sin utveckling och behöver extra utmaningar.

Bedömningen klargör också om elevens resultat beror på tillfälliga faktorer, vid genomförandet som exempelvis gruppstorlek eller när på dagen observationspunkten genomförts. Det kan även handla om anpassningar i form av möjlighet till paus eller rörelse, eller om flerspråkig lärare stöttat elev med svenska som andraspråk i att förstå instruktioner.

Bedömningen avgör om extra anpassningar eller särskilt stöd behöver sättas in till stöd för elevens kunskapsutveckling. Om resultaten från kartläggningen tydligt visar risk att eleven inte uppnår bedömningskriterier ska stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd sättas in skyndsamt. För att följa upp elevens utveckling kan samma uppgifter i kartläggningen genomföras igen.

² Se [Skolverket](#) för att ta del av forskningsbakgrund och läramaterial i Hitta Språket.

³ Fonemisk medvetenhet är medvetenheten om de enskilda språkljuden i språket. Att kunna sätta ihop språkljud till ord ("Vad blir /k/ + /att/? Vad blir /b/+i/+l/?"), dela upp ord i språkljud ("Säg alla ljuden i bil"), eller att ta bort ett språkljud från ett ord ("Vad får du om du tar bort /f/ från /fröken/?") är exempel på fonemisk medvetenhet. Att kunna dela upp ord i språkljud är särskilt viktigt för tidig läs- och skrivinlärning.